

Gál Etelka

A nő mint munkaerő Derzstomajon*

Méltóságos Dr. Györffy István egyetemi ny. r. tanár úrnak
Budapest

A Tanár Úr szíves engedelmével, örömmel kapcsolódtam bele én is a Derzstomajon működő falukutatók munkájába.

Abból a szempontból végeztem a vizsgálataimat, hogy a nő mint munkaerő mennyire veszi ki részét a gazdasági munkákból és télen mivel foglalkozik. E célból egy hétrovatú kérdőívvel indultam el; e hét rovat a következő kérdésekből állt.

1. Mennyi földbirtok van?
2. Mezőgazdasági nagy munkák (cséplés, aratás, kapálás, kukoricatörés) idején mit dolgozik?
3. a. Saját földjén?
b. Uraságnál?
4. Téli foglalkozás?
5. Háziipar?
6. Házban és házon kívül tisztaság, rend.
7. Magán megjegyzések

E rovatok közül ötöt az asszonyok vagy leányok feleletei alapján töltöttem ki, a hatos és hetes rovatot pedig a saját benyomásaim alapján. A felvételeknél arra törekedtem, hogy minden réteg képviselve legyen. Mivel ebben a faluban születtem, itt majdnem mindenkit személyesen ismerek. A tanítóképzőben pedig Szeged szab. kir. város népművelési titkára vezetésével részt vettem a „Népművelési előadó és faluvezető képző” tanfolyamon, ahol már ezen a téren elméleti és gyakorlati kiképzést nyertem. A helyi ismertség révén tehát csak azon típusokat látogattam meg, ahol különbséget véltem felfedezni. Már régebben épen egy iskolai dolgozat keretén belül foglalkoztam hasonló kérdésekkel és így nem minden tájékozottság nélkül figyeltem ezeket a viszonyokat.

Mostani munkám szerény próbálkozás. Azonban kedvem van a további működéshez és erre a célra tisztelettel kérnék a Tanár Úrtól egy könyvet, melyből irányelveket kaphatnék.

Derzstomaj, 1939. augusztus 26-án

Kiváló tisztelettel:

Gál Etelka
okl. tanítónő

* Kézzel írt kézirat, amely Györffy Istvánnak címzett borítékban érkezett 1939. szeptember elején a Pázmány Péter Tudományegyetem Néprajzi Intézetébe. Néprajzi Múzeum, Kéziratgyűjtemény, EA 7706.

57 családot látogattam meg kutatóutam alkalmával. Följegyzéseimből azután összegzés útján a következő eredményt kaptam birtok szerint csoportosítva a kért családokat.

1. Földbitok nélküli családok száma	14
2. 1 holdas családok száma	16
3. 1-2 holdas családok száma	10
4. 2-5 holdas családok száma	10
5. 5-10 holdas családok száma	5
6. 10-20 holdas családok száma	1
7. 20-50 holdas családok száma	1

1. táblázat

*Az asszonyok munkaköre (mezőgazdasági nagymunkák idején)
a különböző birtoktípusok szerint*

Birtok	Hány asszony jár nagymunka idején segíteni és mit					
	Családok száma	Arat	Kapál	Házimunkát végez	Ételt hord	Napszámra jár
Nincstelen	14 család	2	7	3	1	1
1 holdas	16 család	4	8	3	1	–
1-2 holdas	10 család	5	4	1	–	–
2-5 holdas	10 család	4	4	1	1	–
5-10 holdas	5 család	3	1	1	–	–
10-20 holdas	1 család	1 és kapál	–	–	–	–
20-50 holdas	1 család	–	1	–	–	–
Összesen	57 család	19 arat	25 kapál	9 hm.	3 ételt hord	1 n. jár

Ezek közül uraság földjén dolgozik 14 asszony, uraságnál és saját földjén 23, csak a sajátján 20 asszony.

Falum asszonyai épenügy kiveszik a részüket a mindennapiért való küzdésben, mint a férfiak.

A nincstelen vagy 1–2 holdas asszonyok nyáron marokszedéssel és csépléssel keresnek. Sok asszony azonban nem mehet aratni és csépelni, mert ételt kell hordania az urának. A lányok ellenben mind járnak (14–15 éves koruktól kezdve) aratásban markotszedni, aztán csépelni.

Az asszony élelmességétől sok minden függ. Csirkét, kacsát, malacot nevel. Tojást, csirkét, hizott kacsát visz a szomszéd községek piacára. Ilyenkor gyalog teszi meg a 8–9 km-es utat, távolságokat. Időnként napszámra is jár. Úgyhogy a háztartásban szükséges fűszert és apróságokat, sőt, ha elfogy az a kis hízó, amit öltek, a henteszírt, szalonnát is ő teremti elő.

Nagyon keserves annak a parasztszaládnak az élete, ahol az asszony nem élelmes és lusta. Ilyen azonban alig egy-kettő van a faluban. Mind versenyt dolgozik az urával. Azon kívül a gyermekeit is gondozza. Takarít, főz, mos. Kiszolgálja az

urát, dolgozik egész nap megállás nélkül. Mindenkire, mindenre van gondja, csak magával nem törődik. Hihetetlenül igénytelen.

Szeretnék leírni egy napot a derzstomaji proletár asszonyok életéből, úgy hogy az egészen visszatükrözze a kitartást, türelmet kívánó életüket.

Örzi néniről lenne szó, aki özvegyasszony. Egy hold proletár földje van. Náluk a kenyérkereső férfi szerepét 21 éves fia tölti be. Jól ismerem Örzi nénit, mert hozzánk is jár segíteni.

Reggel 4 órakor már talpon van, pedig nincs ébresztőórája. Megérzi ő úgyis, mikor kell felkelni. Sietve kapkodja magára a ruháját. Sebtében felkölti a fiát is. „Jani te, kej má' no!” – hangzik az ébresztés. Jani megdörzsöli a szemét, nyújtózkodik jobbra, balra. Fölrángatja a ruháját, menne már, csak a tarizsnyáját nem találja. El is rikoltja magát nagy haraggal: „Édes anyám hun a tarizsnya?!” Örzi néni épen a malacnak kavarja a moslékot, de a nagy kiabálásra abban hagy mindent. Szalad befelé. „Hun lene te, hát nem te lökted be az este a komorába.” Ezután reggelit kell készítenie a fiának. Vág egy darab kenyeret. Megállapítja, hogy reggelre sütni kell, mert nagyon fogytán van a kenyér. A fia szalonnát is követel a kenyér mellé. Most már azért szalad el sopánkodva, mert nem akart már venni ezen a héten. Hiába, nagyéú az ő Jani fia. Csak nem tudja, hova lesz benne az enivaló, mert olyan vékonydongájú. Jani végre útnak indul (szalonnástól) tarizsnyástól. Örzi néni visszatérhet a malacához. Adná oda a moslékot, de a veder feldőlve és a csirkék ugyancsak lakmároznak körülötte. „Hiss te, hogy a rossz üssön el benneteket – tör ki belőle a mérge – hát nem feldőtötték!” A malacnak újra kell kavarni. Közben a 10 éves Misa gyerekek is felébredt, azt indítja útnak a tehenet őrizni. Nem a magukét, másét. A gyereket maga mosdatja. Fülét orrát rendbehozza, mert ebből a szempontból egy cseppet sem megbízható Misa. (Bár szerintem Örzi néni sem kielégítő módon intézi el a mosdatást.) Megvizezi a kötényét és azzal dörzsöli a Misa arcát. Biztosabb eredmény kedvéért néha meg is nyálazza a kötényét.

Miután a gyereket is útnak indítja egy darab kenyérral, a csirkék, kacsák következnek. A csirkék kapnak egy kis dörzsölt kalászt, a kacsának meg répa-levelet vág és egy kis korpával keverve önti eléjük. Még vizet húz az itatólábasba, azután bezárja a lakást.

Kiszalad azért a kis babért, ami már megérett a kukorica között. Mire a nagy-hát babbal hazaér, elfárad, de nem ülhet le pihenni. Amíg a főzésre kerül a sor, elmegy egy helyre segíteni. Babot csépelni hívták, tejet kap majd a munkáért.

Alig ér haza a munkából, főzéshez lát, mert 11-kor ételt visz Janinak. Paprikás „kompért” főz, meg almalevest. Összekapodja a fa alól az almát, aztán burgonyát tisztít. Gyújtaná a tüzet, de előbb meg kell birkóznia egy akácfatuskóval, hogy legyen tüzelőfája. Az ebédet felteszi. 5–6 km távolságra kell vinnie az ételt. Uraságnál dolgozik a fia.

Eszébe jut, hogy nincs egy szem cukor sem a háznál, pedig az almalevesebe az is kell. Az ám, de nincs pénze. A múltkor ugyan elgurult 20 fillér a „komorában”, azt kellene megkeresni. Kirángatja a zsákokat, ládát. Végre előkerül a pénzdarab. De a boltban éppen kifogyott a cukor. El kell menni a másik bolthoz.

Izgul nagyon Örzi néni, hogy nem tud elindulni idejében s majd haragszik a fia, ha késik.

Szedi otthon gyorsan az ételt a virágos ételhordóba, Misát, aki hazajött a tehénőrzésből ellátja utasításokkal: A kotlót kösse el a melegről, szedjen liceumot a kacsának. Azután tiszta kötényt, kendőt köt és szalad az étellel.

A szobában (még) nincs takarítva, fekvőhelyük is ágyazatlan még. A levegő rossz, amit ők nem vesznek észre, mert már megszokták a szellőzetlen, vagy rosszul szellőzött szobát.

Mikorra Örzi néni hazavetődik kimelegedve, porosan, 2 óra körül jár az idő. Ő még csak ezután ebédel. Néki az jut, amit a gyerekek hagytak. Kenyeret nem eszik, mert akkor nem marad vacsorára. Alig kapta be az ételt, mosogatóhoz lát, takarításra is ilyenkor jut idő. Misa ugyan már ki tud söpörgetni, de több kárt csinál, mint hasznot. A múltkor is feldöntötte a tojásos kosarat az ágy alatt. Igen, Misának meg kell varrni a nadrágját, elszakította a haszontalan és nem tud másikat ráadni. Legalább addig ül egy kicsit, míg varr. Délután újra elmegy segíteni, befejezni a babcséplést.

Este, mikor fáradtan hazajut, előlről kezdődik minden. Malac, csirke, kacsá etetése, a vacsora kiadása, gyerek mosdatása. Megint Örzi néni az, aki utoljára pihen le. Holnapi sütéshez lisztet szítál, morzsolkát áztat, s holtfáradtan azzal a gondolattal fekszik le, hogy hajnalban 2 óra előtt kel fel a kenyérsütés miatt.

Ilyen egy nap a mi proletár asszonyaink életéből. Pihenésről, szórakozásról szó sincs az ő programjukban. Igazán megérdemelnék a megbecsülést, támogatást.

Kora tavasztól késő őszig nagy munkában vannak. Tavasszal megkezdődik a veteményezés, palántálás, burgonyaültetés, kukorica-, répanevelés az uraságnál „fogott” harmados földön és ha van, a saját (1–2 h) földjükön is.

Ilyenkor reggeltől estig kint vannak a földön. Az urukkal együtt dolgoznak. A gyerekeket is kiviszik magukkal, még a csecsemőt is. Szalonnán, kenyéren dolgoznak. Ha nincs nagyobb gyerek, az asszonynak kell délben hazaszaladni, megvetetni a malacot, kis csirkét. Este, mikor hazamennek, a kapa helyett fakanalat vesz a kezébe. Főzéshez lát. Jól esik egy kis főtt étel a családjának. Az egytálétel legtöbbször leves (lebbencsleves vagy más tésztaleves) esetleg paprikáskrumpli.

Hasonlóképpen folyik az élet a kapálási időszakban is. Az asszony ilyenkor még többet dolgozik, mert az ura elszegődik urasághoz napszámra. Ezért egyedül kell elvégeznie a többszöri kapálást. Kukoricát, burgonyát, répát kapál a harmadába vállalt földön és a sajátjaikon is. A veteményföldjén is állandóan van munkája.

Nyáron, amint már mondtam főzés, ételhordás, marokszedés, cséplés foglalja le az idejét.

Ősszel jön a terménybetakarítások ideje. Az asszony ismét gazdasági munkában tölti idejének nagy részét. Burgonyát szed, kukoricát tör, a kukoricaszárat vagdalja, összehordja, a marharépa szedése után a cukorrépaszedés következik. Uraságnál napszámra szedi a (kukoricát) cukorrépat.

Ilyen a munkakörük a 2–5 holdas asszonyoknak is.

Az 5–10 holdasok között is van olyan, aki elmegy napszámba. Ezeknél a családoknál azonban csak a lány vagy fiú megy napszámba, az asszony csak a saját földjükön dolgozik. Ott együtt végez minden munkát az urával. Kitartó törekvés jellemzi ezt a kisbirtokos típust. A törekvés arra irányul, hogy még többet szerezzenek. Az asszony itt is mindenben erős támasza az urának. Csirkével, kacsával piacol és ezzel pótolja a föld jövedelmét. Ezek már tehenet is tartanak. A tejtermékekkel az asszony szintén piacot ül.

A 10–20 holdas asszonyok szintén végzik a sajátjukon az összes gazdasági munkát. Ezek terményeiből már több jut eladásra is. Nemcsak gabonát, burgonyát, kukoricát visznek piacra, hanem dinnyét is. A dinnyeeladás az asszony feladata. Baromfit nagyobb mennyiségben tenyésztnek, így 3–400 drb-ot. Az éllelmebbek kofálgodnak is. Megveszik a kiscsirkét, kacsát az egyik piacon, azután másikon igyekeznek nyereséggel eladni.

A 20–50 holdas birtokos feleségének semmivel sem kisebb a munkaköre, mint a kisebb birtokosnak. Ezek a tanyán laknak, de a faluban is van házuk. A gazdasági munkák minden ágában segítkeznek az asszonyok. Bár ezek a típusok már alkalmazznak aratót, napszámost is.

Itt az asszonyoknak több elfoglaltságot ad a jószágnevelés. 3–4 tehenet tartanak. A tej kezelése, feldolgozása, értékesítése az ő munkájuk. Disznót eladásra is hízlalnak. Erre a célra ősztől kezdve morzsolják a kukoricát. A nagy mennyiségű kacsá, liba, pulyka felnevelése, hízlalása szintén nagy munkateljesítményük ezeknek az asszonyoknak.

Ezeknek a családoknak jobb a táplálkozásuk, így az asszonyok több gondot fordítanak a háztartás vezetésére is.

TÉLI FOGLALKOZÁS

Amennyire ég az asszonyok keze alatt a munka nyáron, olyan tétlenül ülnek télen. Nincs semmi keresetforrásuk.

A lányok járnak csupán a szomszéd uraságokhoz csomózni. Novembertől kb. karácsonyig. Mióta azonban az uradalmak beszüntették a dohánytermelést, még ettől a munkától is elestek.

A lányok közül többen elszegődnek a szomszéd községekbe cselédnek, csak aratásra jönnek haza. Van egynéhány asszony, aki bejárónak szegődik be urasághoz. Van, akit a kereseti lehetőség egészen elszakít falujától. Így az egyik lány felment a rokonaihoz Pestre. Ott sikerült állást kapnia egy cérnagyárban. Azóta ott dolgozik és valószínűleg ott telepszik meg.

HÁZIIPAR

A háziipar megindulásának, fejlődésének nagy akadálya az anyagihiány. A kosárfonáshoz nincsen fűzfavessző, a seprűkötéshez cirok, a szövés-fonáshoz kender. Kendertermelésre is alkalmas lenne pedig a talaj. A falut körülvevő uraságok azonban nem termelnek semmiféle ipari nyersanyagot. A falu törpe- és kisbirtokosai pedig örülnek, ha egy kis búzájuk, kukoricájuk, burgonyájuk terem, melyek a megélhetésükhöz szükségesek elsősorban. A vízhiány most már nem akadálya a kendertermelésnek, mert csatornázások folynak, így lesz majd állandó vizünk. A piachiány is egyik oka a háziipar fejletlenségének. Értenek a faluban olyan munkához is, amelyhez van nyersanyag. A lányok, gyermekek kukoricaháncsból ügyes és jó lábtörölőket, kefetartót, házicipőt, szatyrot, üvegburkolatókat készítenek. Sajnos ez a munka nem jelenti számukra a legkisebb keresetforrást sem, mert nincsen, ahol eladják készítményeiket.

Meg vagyok győződve róla, hogy ha valaki felkarolná ennek a falunak az ügyét a háziipar terén, gyönyörű eredményt lehetne elérni. Az asszony nép ügyes, erős. Megvan bennük a munkakészség is. Mégis ölbetett kezekkel ülnek egész télen. Nem azért, mert nem akarnak dolgozni, hanem mert nem tudják, hogy mit csináljanak az idejükkel. Nem is gondolnak rá, hogy másképpen is lehetne. Így volt régen is.

Most is mikor leesik az első hó, nagy csend, mozdulatlanság ül a falura. Az asszonyok elfoglalják kedvenc ülőhelyüket a kemence mellett. Megindul a szó. Az öregek mesélnek, a fiatal asszonyok pedig meghányják-vetik a legújabb pletykát.

A házból csak ritkán mozdulnak ki a tyúkokat megetetni, a malacnak moslékot önteni. Ha nagyon hideg van, a gyerekeket sem engedik iskolába. Különösen a szegényebb gyerekek hiányoznak azért sokat, mert rossz a cipőjük, szellős a ruhájuk.

Az asszonyoknak télen a főzésre is kevés gondjuk van. Mintha azt tartanák: „Aki nem dolgozik ne is egyék”. Sült krumpli, tök, bab-borsóleves a mindennapi eledelük!

Csemegéjük a főtt szemeskukorica. Korán reggel befűtenek, azután beteszik az egész napra való ételt. A kemencében minden ételük megsül, megfő. Jobb falat csak nagy ünnepen kerül a fazékba. A sovány és egyoldalú táplálkozást különösen a gyermekek fejlődő szervezete sínyli meg. Az iskolában sok a vézna, sápadt gyermek. Utolsó években ugyan javultak a táplálkozási viszonyok. Viszont a születések száma csökkent. A fiatalabb családokban már csak egy-két gyermek van. Azt mondják ezt is nehéz felnevelni hát ha még öt-hat volna.

Az asszonyok jellemvonásai közé tartozik a dolgoosság, igénytelenségen kívül a hitvesi hűség is. Válás nagyon ritkán vagy egyáltalában nem fordul elő a faluban.

Az új menyecskék azt kérik Istentől, hogy az urukat egész életükön át mindenben ki tudják majd elégíteni. Rézkapcsos imakönyvet tartok a kezemben.

Boris néni a tulajdonosa. Az imakönyv emléklapjára egy kis verset írt még fiatal-asszony korában, az ura neve alá:

„Bárcsak neked a sorsod én lehetnék, soha, soha egy percig sem pihennék, addig-addig tölteném az örömet, amíg teljes teli lenne a szíved.” Meg is tartotta az ígétét, mert még most is odaadó szorgoskodással veszi körül az urát.

Az asszony szereti a férjét erősnek, okosnak, a legkülönbnek tudni. Mindenben kikéri a tanácsát. Fontosabb ügyben a viláért sem intézkedne az ura nélkül. A gyermekeibe is beleoltja az apa iránti tiszteletet. Ebből magyarázható aztán az a dolog, hogy a gyermekek legtöbbször azon veszekednek, kinek a leg-erősebb az apja. Persze mindegyik a magáét tartja annak. A legkardosabb asszony is engedelmeskedik az urának és hallgat, ha az veszekszik. Legfeljebb akkor nyelvel, mikor biztos benne, hogy nem hozza ki a békétűrésből.

Az asszony itt igazán feleség szerepét tölti be. Megosztja az urának minden gondját s fenntartja azt a szép családi békét, ami a legtöbb házban uralkodik.

Az asszonyok általában rendszeretőek, de a tisztaság finomabb árnyalatai, az egészséges életmód követelménye iránt (pl. szellőztetés) nincs valami fejlett érzékük. A külső rendre azonban mindenkor nagy gondot fordítanak, úgyhogy Derzstomaj a rendes, csinos falu képét mutatja.

A fehérre meszelt igazi kis falusi házak barátságosan hívogatják az embert. És én ismerősen lépek be a szépen söpört udvarra. Kócos bundájú komondor szalad elém morogva. A pitvarból kilép az asszony. Valamikor (vagy 10 éve) iskolatársak voltunk. Szívesen mondja, hogy kerüljek beljebb. Hosszúínges, ijedt kis poronty kapaszkodik a ruhájába, pityergőre áll a gyerek szája. Az arca maszatos, a keze és ruhája szintén. De az anyja ezt nem veszi észre. Nagyokat csókol az arcára, ott ahol a legmaszatosabb, s kis virágjának, rózsaszálnak, liliomnak nevezi.

Mielőtt a házba bemennék, megnézem a kiskertet. Kora tavasztól késő őszig nyílik virág az ablak alatt. Egyszerű virágok, de szépek. Mindegyik jelent valami kedveset. Az ibolya, jácint a tavaszt hirdeti, a viola nyáron pompázik, ősz érkezését jelenti az őszirózsa, a télizöld a Föld téli álmának őre.

Szombat van. Az „ambitus” már fölmázolva. A konyhában is takarítás. Mázolás, meszelés. (Ez a heti nagytakarítás minden házban. Ilyenkor természetesen csak ott meszelik a falat, ahol valami piszok van rajta.)

A szobában a kaszlin¹ akad meg a tekintetem. Ez a bútordarab sokat foglalkoztatta a fantáziámat gyermekkoromban. A kaszli tetején katonás rendben állnak a rózsás csészek és tányérok. Valamikor minden vágyam az volt, hogy nekem is lehessenek ilyen csészéim, tányérjaim. Alig vártam, hogy nagy legyek és megvásárolhassam őket.

Végigsimogatom a tekintetemmel a kaszli fiókokat is. Ezekben fekszenek a nagyrojtú rózsás selymekendők. Az öreg Julcsa néni viselte őket lánykorában. Én is sokszor billegtettem magam bennük a falon függő megfakult tükör előtt. Most is szívesen nyakamba akasztanám őket. De mit szólna hozzá Julcsa néni?

¹ Alacsony szekrény fiókkal (a szerk.).

Itt kopog mellettem. Szorongatja a kezem visszaemlékezve arra az időre, amikor még gyöngyvirágot kunyerálgattam tőle.

Beszélgetünk egy kicsit. Megkérdezem tőle, hogy volt-e boszorkány a faluban? Elgondolkozva feleli: „Hát tuggya lelekem, boszorkány á nem volt, de Nagyidejű (nagyon öreg volt) Maris néni értette az afféle mesterséget fájinú! Engem is megijesztett egyszer egy kutya, majhogy nem nyavajatörést kaptam. De Nagyidejű Maris néni olvasott oszt meggyógyultam.”

Majd a ruhámra terelődik a szó „Szép, szép” mondja Julcsa néni, „de a mi pruszlikos ráncos szoknyánk mégis csak sokkal szebb vót.” Elbúcsúszom tőle.

Az utcán azon gondolkodom, amit már sokszor hallottam Julcsa nénitől. Ötven, hatvan évvel ezelőtt még nem jártak hálós, meg gloknis szoknyában a derzstomaji lányok. Magyar ruha volt az ünneplőjük. Ráncos fehér szoknya, selyem vagy bársony pruszlik, rojtoskendő, meg galáris.² Vasárnap nem tűzték a hajukat kontyba, hanem leeresztették és hosszú pántlikát fűztek bele. A lábukra nem húztak „legyűnt zoknit”, meg antilopcipőt, hanem kézzel kötött harisnyát és bársonypapucsot. A papucsról eszembe jut a „guggolós tánc”. Ezt is csak az öregek tudják. Pedig szép lehetett, mikor a citera szól.

Azt mondták, hogy majd elveszel,
Ha elszántod, ha elveted,
Elszántottál, elvetettél,
Engem itthon felejtettél.

és a lányok ezerráncú szoknyája röpi. A papucs csattogása, ruha sihogása összeolvadt a citera hangjával. A sajtáságos ritmust csak a legények kurjongatása zavarta meg. Szemükre rántották a rozmaringos kalapot, nagyokat csapva olykor a csizma szájára (azon a tájon, ahol a bicska el volt rejtve).

Ma már a ropogós magyar tánc helyett lötyögő foxot, meg simuló tangót járnak. (A falusiaknak mindig az tetszik, ami divat, vagyis, amit városban látnak.)

A magyar táncsal együtt kiveszében van a magyar nóta. Az aratók ajkán gyakran felzendül a „Leszek a cselédje, felmosom az előszobát”.

Magyar nóta, magyar ruha, magyar tánc, derzstomaji legények, lányok! Bizony távol kerültetek egymástól! De lehetne még rajtatok segíteni, mert tudom, érzem, hogy a magyar nóta hangjaival nem vészett még ki belőletek a magyar szív.

Gál Etelka, okleveles tanítónő, Derzstomaj u.p. Kunhegyes

² gyöngysor (a szerk.)

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Granasztói Péter 2009: Tanyai naplók. I. Táj- és Népkutató Tábor, Kiskunhalas, 1939. július. *Korall* (10.) 35. 99–140.
- Szemkeő Endre 2005: Szűcs Sándor és a Néprajzi Múzeum kapcsolatai. Kézirat (Magyar Néprajzi Múzeum Kézirattár, Budapest)
- Vargha László 1940: *A tilalmasi tanyák építkezése. Adatok a nagykunsági népi építkezéshez.* Budapest.
- Vargha László 1985: Egy nagykunsági tanya és kutatástörténete. *Ház és Ember* 3. 59–74.